

N
Y
O
M
-
K
Ö
V
E
T
É
S
8.

**IRODALOMTUDOMÁNYI
MŰHELY-KONFERENCIA**

Szabadka, 2023. május 13.

REZÜMÉKÖTET

Szerkesztette:
Novák Anikó

Vajdasági Magyar Doktoranduszok és
Kutatók Szervezete
Szabadka, 2023

NYOM-KÖVETÉS 8. IRODALOMTUDOMÁNYI MŰHELY-KONFERENCIA

Időpont:
2023. május 13. (szombat)

Helyszín:
Helyszín: Szabadka, Petőfi Sándor u. 15. (Klara i Rosa)

Szervezők:
Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete
Doktoranduszok Országos Szövetsége Irodalomtudományi Osztály

Támogatók:
Kulturális és Innovációs Minisztérium
Tempus Közalapítvány

**KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM**

TEMPUS KÖZALAPÍTVÁNY

PROGRAM

9.15–9.45		REGISZTRÁCIÓ	
9.45–10.00		MEGNYITÓ	
	I. SZEKCIÓ		II. SZEKCIÓ
	Szekcióvezető:		Szekcióvezető:
	dr. Kovács Krisztina		dr. Novák Anikó
10.00–10.30	VESZELY ANNA: Hierarchia a 18. századi magyar regény terén innen és túl	HAMVAS LEVENTE PÉTER: A Fekete Nap a biblioterápiában	
10.30–11.00	VÁMOS VIOLETTA: A női érzelmek ábrázolása Vörösmarty Mihály műveiben	SZILÁK FLÓRA: A diskurzus rendje: hol és hogyan publikálhatunk? <i>A kortárs magyar irodalomtudományi folyóiratok működéséről</i>	
11.00–11.30	LOCKER DÁVID: A Szerző: istenből pária (?) – avagy miért számít mégis, mire gondolt a költő?	BALOGH GYULA: Krúdy és az örült múmia <i>Egy szó a szinkretizmusról</i>	

11.30–12.00

HARAMZA KRISTÓF:
Szórakozás és szórakoztatás
funkciója: Tersánszky Józsi
Jenő *Kakuk Marci* kortesúton,
valamint
Hans Jakob Christoffel
von Grimmelshausen
A kalandos Simplicissimus
című regényének tükrében

DOBOS BARNA:
Szemérmes hallgatás?
Az obszcenitás poétikai tétje
Ovidius Fasti című művében

12.00–12.30

TÓTH ÁGOTA:
Iszonyat és megszállás mint
valóságrepresentáció

FERENCZ-FEHÉR
DOROTTYA:
Változatok a határsértésre:
az Új Symposion (1965–1992)
test-, erotika- és szexualitás-
képzetei a publikált szépiro-
dalmi és irodalomelméleti
szövegek tükrében

12.30–13.00

KOCSIS LENKE:
Romisten tartományában
Térey János: Paulus

13.00–13.30

A KONFERENCIA ZÁRÁSA

13.30–15.00

EBÉD

15.00–17.00

SZABADKA KULTURÁLIS ÉRTÉKEI

BALOGH GYULA

Szegedi Tudományegyetem

Krúdy és az örült múmia

Egy szó a szinkretizmusról

*„A piramisok mélyén elszáradt királyok aludtak”
(KGYÖM 23, Stúdiumok régi és új misztikumokról.
Kleopátra királynőről, 362.)*

Előadásomban Krúdy Gyula *A huszadik Ramszesz* című kalandregényes elbeszélése felől közelítem meg a szerző műveire oly jellemző, a különböző eredetű vallási tudatformák láthatatlan összefonódásainak alkalmat biztosító szinkretizmus fogalmát. A humoros egyiptomi rémtörténet cselekménye egy Münchhausen báró figuráját idéző, hazudozó álomelbeszéléséből bomlik ki, amelyről a közreadó szintén egy visszaemlékezés formájában tudósít. Az elbeszélés azonban nem pusztán narratológiai és a témáját tekintve izgalmas, hanem a Krúdy-oeuvre epikai kultúráját jellemző dimenzióváltások vallásos eredete, illetve az ezeket a szakrális momentumokat követő szereplői identitásváltozások miatt is. A vál-

R

E

Z

Ü

M

É

K

tozatos vallási jelenségeket felvonultató szövegrészletek ugyanis nem pusztán valóságreferenciaként vagy egy hangulat megteremtése apropóján plántálódtak a szövegbe, hanem ezzel együtt határozott poétikai funkciót látnak el. A lét és nem lét, képzelet és valóság közti határátlépések – az elbeszélések idő- és térbeli változásaival egybeszöve – rendre olyan szöveggörnyezetben valósulnak meg, ahol szabadon keverednek egymással az ókori istenségek, a katolikus szentek és a falusi babonák jellemzői.

Kulcsszavak: szinkretizmus, Krúdy Gyula, orientalizmus, vallásfenomenológia, perseidák

DOBOS BARNA

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szemérmes hallgatás?

Az obszcenitás poétikai tétje Ovidius Fasti című művében

Publius Ovidius Naso életművében sajátos helyet foglal el a *Fasti*, az elégikus disztichonokban megírt, hat könyvből álló mű, melyben a római ünnepek és szokások eredetét és okait tárja fel. A költeményt, bár folyamatosan haladva követi az év körforgását, az újabb klasszika-filológiai kutatások elégiafüzérként is olvassák. E belátást alapul véve a költemény egyes epizódjainak tárgyalása, tematikus

alapon történő összeolvasása egyaránt indokolt lehet. Előadásom során, szorosan kapcsolódva a doktori témámhoz, Horatius szatírának és epódoszainak a *Fastira* gyakorolt hatását vizsgálom, a hangsúlyt az obszcén beszédmódra, az erotikus diskurzusra helyezve. Amikor Ovidius a *Fasti*ban egy obszcén történethez ér (kiemelten Priapus isten, majd Anna Perenna ünnepe esetében), felhívja olvasói figyelmét a testiség jelenlétére és fontosságára, ám éppen amikor a konkrétumok következnének, a szöveg rendre elhallgat. Az obszcenitás a hiányban erősödik fel: a kihagyás, az elhallgatás révén kap nyomatékot ez a diskurzus. A *Fasti* műfaji viszonylatban az aitológiai költemények és az elégiák családjába tartozik, mindazonáltal a szöveg több helyen is beengedi a merőben eltérő műfaji kódokkal és megszólalásmódokkal bíró hősi eposzt, viszont az elemzett részek alapján kijelentetjük, hogy Ovidius költeménye – egy látszólag rejtettebb módon – a horatiusi szövegekkel is szorosabb architektuális viszonyba hozható.

Kulcsszavak: Ovidius, Horatius, szatírák, tanköltemény, antik műfajok, obszcenitás

FERENCZ-FEHÉR DOROTTYA

Szegedi Tudományegyetem

**Változatok a határsértésre: az Új Symposion (1965–1992)
test-, erotika- és szexualitásképzetei
a publikált szépirodalmi és irodalomelméleti szövegek tükrében**

Az Új Symposionban blokk- vagy teljes szám terjedelemben foglalkoztak a test-, erotika- és szexualitásképzetekkel a szépirodalmi és irodalomelméleti szövegekben. A tanulmányom az 1979. évi 171–172-es és az 1967. évi 024–025-ös szám írásainak bemutatására és értékelésére vállalkozik. A módszertani alapvetés igen egyszerű: az irányított keresésben a test-, erotika- és szexualitásképzetekkel összefüggésben a következő fogalmakra, illetve nevekre kerestem rá: erotika, erotikus, szex, szexualitás, szexuális, testiség, meztelenség, pornó, pornográfia, szadizmus, mazochizmus, közösülés, érzékiség, testi szerelem, horror, hús, Sade, Apollinaire, Sacher-Masoch, Foucault, Bataille. Véleményem szerint a felsorolás elemei a 20. század második felében – és napjainkban is – a testiségről alkotott tudományos-művészeti gondolkodásunk alapjának tekinthetők, továbbá egyértelműen és jól körülhatárolható módon kapcsolódnak azokhoz az évezredek irodalmi-filozófiai-művészeti-társadalmi gyakorlatokhoz, amelyek meghatározzák a nyugati ember szexualitásról való gondolkodását.

Kulcsszavak: test, szexualitás, kultúrtörténet, folyóirat-kultúra

HAMVAS LEVENTE PÉTER

Pécsi Tudományegyetem

A Fekete Nap a biblioterápiában

Doktori munkám a hermeneutikai szemléletű, egzisztenciális biblioterápia új szempontjainak kidolgozására irányul. Az egzisztenciális biblioterápia Irvin Yalom nyomán az emberi lét négy nagy témáját – halál, szabadság, elszigeteltség, értelmetlenség – állítja a csoportmunka középpontjába, és Yalom szavaival „az egyén létében gyökerező félelmekre fókuszál”. Pécsi egyetemi hallgatóimmal négy féléven át olyan cselekményes, archetipikus tartalmakat rejtő kanonikus és kortárs műveket interpretáltunk, amelyek alkalmasak a félelmek tudatosítására, és szimbolikus motívumokat kínálnak a csoportzáró „életúttérképek” narratíváinak kialakításához. Jung *Selbst-fogalmából* kiindulva foglalkoztunk a Sátán-archetípussal Marlowe *Doktor Faustus*át értelmezve. A jungi *Selbst- és archetípus-konceptió* posztmodern, dekonstruktív kritikáinak nyomán jutottam el a Fekete Nap motívumához, mellyel Jung is foglalkozott az alkímiai ábrázolásokról szóló elemzéseiben. Julia Kristeva a melankólia, a depresszió metaforájaként értelmezi, manapság pedig Stanton Marlan amerikai neojungliánus pszichológus épít rá terápiás

módszert. A Fekete Nap számos képzőművészeti alkotáson és irodalmi műben megjelenik, de e sajátos feketeség, negativitás rejtetten jelen van sok irodalmi szöveg metaforikus rétegeiben. Kutatásom jelen szakaszában az foglalkoztat, hogy a Stanton Marlan *The Black Sun* című könyvében bemutatott terápiás szempontok érvényesíthetők-e a biblioterápiás olvasásban. Kísérletképpen több olvasócsoporthat szervezek ez év tavaszán részben Petőfi *Felhők*-ciklusának verseire, az idei Petőfi-émlékévhez kapcsolódva. Előadásomban ezekről a terveimről és addigi eredményeimről beszélek részletesebben.

Kulcsszavak: hermeneutika, egzisztenciális biblioterápia, Selbst, dekonstrukció, fekete nap, Petőfi

HARAMZA KRISTÓF

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Szórakozás és szórakoztatás funkciója:

**Tersánszky Józsi Jenő *Kakuk Marci kortesúton*,
valamint Hans Jakob Christoffel von Grimmelshausen
A kalandos Simplicissimus című regényének tükrében**

Létezhet-e a gyönyörnek, mulatozásnak szövegbéli funkcionálitása, célja? Mi számít szórakozásnak, s mi öniróniának? Mennyiben szórakoznak saját kalandjaikon a főszereplő-csavargók? S miként szórakoztatják környezetüket? Továbbá; nevezhetőek-e a humor sokszínű forrásai szövegszervező elveknek? A komparatiztika nyomvonalán haladva előadásomban is ezen kérdésekre fogom keresni a válaszokat, elemezve Tersánszky Józsi Jenő *Kakuk Marci kortesúton*, valamint Hans Jakob Christoffel von Grimmelshausen *A kalandos Simplicissimus* (I. kötet) című regényeit.

Kulcsszavak: humor, funkció, komparatiztika, pikareszk, narratíva

KOCSIS LENKE

Újvidéki Egyetem

Romisten tartományában

Térey János: Paulus

A verses regény 19. századi virágzása után a magyar irodalomban fokozatosan csökkent a műfaj iránti érdeklődés, a 20. század második felére úgy tűnhetett fejlődéstörténetének végére ért a forma. Ezért tekinthetünk fordulópontként a 2001-es évre, Térey János *Paulus* című verses regényének megjelenésére. Ez a szöveg sok szempontból hű maradt a 19. századi byroni és puskini alapokra épülő műformához, de kivitelezésében, nyelvezetében, hagyomány és irodalomszemléletében merőben posztmodern. A három egymásra és egymásba írt Paulus-történet egy szerteágazó irodalmi, mitológiai, művészeti és történelmi keretrendszerbe ágyazódik bele. A tanulmány a *Paulus* világába beemelt motívumok és allúziók feltérképezésére vállalkozik.

Kulcsszavak: verses regény, Paulus, motívum, allúzió

LOCKER DÁVID

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A Szerző: istenből pária (?) – avagy miért számít mégis, mire gondolt a költő?

Előadásomban arra teszek kísérletet, hogy feltérképezem, hogyan alakult át a 20. századi irodalomértésben a Szerző, és ehhez szorosan kapcsolódóan a szerzői intenció kérdése. Ezt azért is érzem kardinális tudománytörténeti tendenciának, mert a Szerző interpretációs relevanciájának átértékelődése az abszolút au(k)toritás státuszából a puszta „funkciójéba” vagy „paratextuséba” szimbolikus erővel bír. Jól példázza ugyanis az irodalomtudományos mező azon autonómiaörekvésekkel is összekötött mozgását, mely a Szerző-Mű-Befogadó sémából a kezdetben a Szerzőn lévő fókuszról először a Műre, majd végül a Befogadóra helyezte át – ezzel, véleményem szerint, el is szegényítve az irodalmat annak alapvető kommunikatív jellegétől. Előadásom második felében megpróbálok bemutatni néhány olyan fejezetet az elmúlt 30 év irodalomelméleti – vagy inkább „poszt-elméleti” – terméséből, amelyek, a „fősodorral” ellentétben, a Szerző, az életmű mint kontextus és az intenció hermeneutikai szerepét hangsúlyozzák. Ehhez az intencionalizmus olyan alapvető, itthon – pontosabban: a magyar nyelvű irodalomtudományban – talán kevésbé ismert klasszikusán túl mint H. D. Hirsch, szeretnék felvillanta-

ni pár elméleti megfontolást a kortárs német irodalomelmélet és az angolszász analitikus, illetve pragmatista filozófia gondolkodóinak műveiből is.

Kulcsszavak: Szerző, szerző(i)ség, intenció, hermeneutika, irodalomelmélet

SZILÁK FLÓRA

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A diskurzus rendje: hol és hogyan publikálhatunk?

A kortárs magyar irodalomtudományi folyóiratok működéséről

Az irodalomtudományban több szó esik a szövegekről szóló elemzésekről, azok elméleti és történeti megközelítésmódjáról, a kialakult értelmezési hagyományokhoz való viszonyáról vagy épp a szövegválasztás indokairól és hatásáról, mint arról, hogy minderről milyen felületek közvetítése révén alakulhat ki diskurzus, és ez hogyan befolyásolja az előbb tárgyalt kérdéseket is. Kutatásomban éppen ezért a kortárs magyar irodalomtudományi folyóiratok mezőjét vizsgálom. Milyen gazdasági, tudánypolitikai, intézménypolitikai, informális tényezők határozzák meg a folyóiratok működését? Milyen mozgásteret van egy folyóirat-szerkesztőnek, milyen lehetőségekkel élhet a folyóirat arculatának, online és print megjelentetésének, ter-

jesztésének, a szerzők és a lapszámtematika kiválasztásának tekintetében? Milyen válaszokat kínálnak az irodalomtudományi folyóiratok az olyan kurrens kihívásokra, mint a kultúratámogatási források csökkenése, a papír árának emelkedése vagy a digitális forradalom és az egyre több teret nyerő képalapú médiumok hatása a felnövekvő generáció irodalom- és szakszöveg-befogadási gyakorlataira? Milyen jógyakorlatok léteznek? Előadásomban egy készülő kutatás problémafelvetését vázolom e kérdések és néhány kiemelt példa mentén.

Kulcsszavak: kortárs magyar irodalomtudományi folyóiratok, irodalomtudományi diskurzus, a tudomány keretrendszerei

TÓTH ÁGOTA

Újvidéki Egyetem

Iszonyat és megszállás mint valóságrepresentáció

A weird tapasztalat a mélyben mindig is jelenlévő idegenség, rettetet beszivárgása, szétterülése, inváziója a hétköznapi valóságba. A valóság fokozatosan átadja a helyét a fenyegető irracionálisnak. Korunkat Chthulucene-nek nevezi Donna Haraway: a lovecrafti csápok átfonják, behálózzák az addig „normálisnak” hitt világunkat. Ezek a csápok, a „valóság” túli iszonyat, megtestesítői be-

szivárgtak a kortárs magyar irodalomba is, vírusként megfertőzték nemcsak az ún. „zsánerirodalmat”, de a „szépirodalmat” is, amely megfertőződés a valóság megrendülését sejteti. Századunk mindennapjainak életérzését áthatja a kísértetiesség, a weird, a (kiber)gótika. Az előadás ezeket a kísérteties nyomokat követve kísérli meg az eligazodást a kortárs magyar próza néhány alkotásában.

Kulcsszavak: kísérteties, weird, megszállottság, hibriditás

VÁMOS VIOLETTA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

A női érzelmek ábrázolása Vörösmarty Mihály műveiben

Vörösmarty Mihály lírai, epikus és drámai műveiben sok nőalak jelenik meg: epikus és drámai női szereplőit a szakirodalom egészen a Csongor és Tündéig a szentimentalista hősnő zsánereként értelmezi. Szép Ilonka alakjában is felismerhető a szentimentalista irodalom passzív, megmentésre váró, a hős férfiszereplő szerelmétől függő nő figurája, az elemzések pedig szinte minden alkalommal kiemelik a karakter részletgazdag érzelemábrázolását. A virágként hervadó Ilonka alakjában megjelenő szerelmi bánat okozta szomorúság azonban gyakori motívum Vörösmarty lírájában: a költő húszas éveitől kezdve állandó témáját jelentik a plátói és/

vagy viszonzatlan szerelem érzelmi tónusainak ábrázolására tett kísérletek. A szerelmi bánatot elszenvedő lírai alany sok esetben női figurával azonosul, népies szerepverseiben az elutasított nők ugyanúgy szenvednek, mint a férfiak. Előadásomban arra keresem a választ, hogy milyen módon vezet a nemek érzelmei közti folytonosság Vörösmartynál a specifikusan nőkre jellemző attitűdök megjelenítéséhez.

Kulcsszavak: Vörösmarty, nőalak, érzelemábrázolás

VESZELY ANNA

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Hierarchia a 18. századi magyar regény terén innen és túl

Hogyan működnek a regényen belüli hatalmi dinamikák? Milyen a hatalom szerkezete? A narratív struktúra viszonyrendszeréből levezethető hatalmi struktúrák meghatározzák a regényszerkezetét? A válasz egyáltalán nem egyértelmű, és a kérdés is sok szempontból bajos: lehet-e hatalmi viszonyokról beszélni a narratív struktúra keretei között. Mivel struktúráról beszélünk, az előadás alapfeltételezése az, hogy a szöveget alkotó elemek között hierarchikus viszony áll fent, és mint minden valamire való hierarchikus viszony, ez is valamilyen szinten hatalmi dinamikák mentén kény-

telen szerveződni. Előadásom egyik részében a 18. századi magyar regénykorpusz egyes elemeinek vizsgálatával szeretném szemléltetni az imént említett viszonyrendszer működését, így keresve választ az előbbi kérdésre. A másik izgalmas kérdés, mely ezek alapján felmerülhet a következő: ez(ek) a hatalmi struktúra/struktúrák megmaradnak a regény terében? Milyen kapcsolatok, analógiák fedezhetők fel a regénytérben szerveződő hatalmi dinamikák és a regényen kívüli világ szerkezete között? Milyen szervezőelvé mentén alakul ez a jelenség?

Kulcsszavak: regény, narratológia, regényelmélet, regénytörténet, felvilágosodás kori regény, román

TARTALOM

Program	→3
Balogh Gyula	→5
Dobos Barna	→6
Ferencz-Fehér Dorottya	→8
Hamvas Levente Péter	→9
Haramza Kristóf	→11
Kocsis Lenke	→12
Locker Dávid	→13
Szilák Flóra	→14
Tóth Ágota	→15
Vámos Violetta	→16
Veszely Anna	→17

NYOM-KÖVETÉS 8.
Irodalomtudományi műhely-konferencia
Rezümékötet

Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete
Szabadka, 2023

Szerkesztő:
Novák Anikó

Műszaki szerkesztés, dizájn: Bagi Design, Tóthfalu

CIP - A készülő kiadvány katalogizálása
A Matica srpska Könyvtára, Újvidék

821.511.141.09(048.3)

NYOM-követés Irodalomtudományi Műhely-konferencia (8 ; 2023 ; Szabadka)

Rezümékötet / Nyom-követés 8. Irodalomtudományi Műhely-konferencia, Szabadka, 2023.
május 13. ; [szervezők] Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete, Szabadka [és
Doktoranduszok Országos Szövetsége, Irodalomtudományi Osztály, Budapest] ; szerkesztette
Novák Anikó. - Szabadka : Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete, 2023 (Totovo
Selo : Bagi Design). - 17 str. ; 15 cm

Tiraž 50.

ISBN 978-86-89635-25-6

a) Мађарска књижевност – Апстракт

COBISS.SR-ID 115633673